

Economic Governance in Iran's Business Environment: Identifying and Evaluating Factors Affecting Investment Security

Seyyed Reza Nakhli^{1*}, Farideh khodadadi²

1. Assistant Professor, Department of Economic Governance, Faculty of Governance, University of Tehran, Tehran, Iran.

Corresponding Author. Email: s.reza.nakhli65@ut.ac.ir

2. Assistant Professor, Department of Economics, Faculty of Economics and Political Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. Email: F_khodadadi@sbu.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received: 12-01-2025
Accepted: 10-04-2025

Keywords:
Economic
Governance, Business
Environment,
Investment security,
Economic
components, Content
analysis.

Abstract

Delivering economic growth has long been regarded as the primary criterion by which various economic systems are assessed. Accordingly, the objective of policymakers is to create the conditions necessary for delivering economic growth. In this regard, investment plays a critical role in capital formation, as a key driver of economic growth. Investment is contingent upon various factors, with one of the most crucial being the assurance of investor regarding investment security. Given the Supreme Leader's emphasis on enhancing investment security and the limited, fragmented, and non-comprehensive studies conducted regarding the case of Iran, the primary objective of this research is to identify and evaluate the factors affecting investment security in Iran. To achieve this purpose, this study employs both qualitative content analysis of documents and quantitative survey methods, using a questionnaire.

The findings from the content analysis of various documents and the survey completed by 115 economic experts indicate that the factors influencing investment security can be categorized under six dimensions, with 19 components and 65 factors. These include the economic dimension, pertaining to economic support frameworks provided by the government, characteristics of a conventionally successful economic system in delivering growth, economic governance, economic regulation, and the availability of economic inputs; the legal-judicial dimension, which covers the effectiveness of existing legislations, the performance of law enforcement, judicial performance, and regulatory oversight; the political dimension, which includes internal and external political factors; the administrative-managerial dimension, addressing administrative processes, management policies at the national level, and managerial commitments; the cultural-social dimension, which considers cultural and social components; and the international dimension, which involves foreign relations and external pressures.

Cite this article: Nakhli, R. S., & khodadadi, F. (2025). Economic Governance in Iran's Business Environment: Identifying and Evaluating Factors Affecting Investment Security. *Journal of Defense Economics & Sustainable Development*, 10 (37), 91-119.

[20.1001.130607531.1404.10.37.4.2](https://doi.org/10.1001.130607531.1404.10.37.4.2)

© The Author(s) 2025. Published by Defense Economics Scientific Association of Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license)

اقتصاد دفاع و توسعه پایدار

شاپا الکترونیکی: ۲۹۸۱-۰۰۶۱۷

شاپا چاپی: ۳۰۶۰-۷۵۳۱

حکمرانی اقتصادی محیط کسب و کار ایران مبتنی بر شناسایی و ارزیابی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری

سیدرضا نخلی^{۱*}، فریده خدادادی^۲

۱. استادیار، گروه حکمرانی اقتصادی، دانشکده حکمرانی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. نویسنده مسئول.

رایانامه: s.reza.nakhlia65@ut.ac.ir

۲. استادیار، گروه اقتصاد، دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

رایانامه: F_khodadadi@sbu.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله علمی

تاریخچه مقاله:

تاریخ ارسال: ۱۴۰۳/۱۰/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۱/۲۱

واژگان کلیدی:

حکمرانی اقتصادی، محیط کسب و کار، امنیت سرمایه گذاری، مؤلفه های اقتصادی، تحلیل محتوا.

رشد اقتصادی همواره به عنوان یک فعالیت اقتصادی مطلوب در یک نظام اقتصادی مطرح بوده و سیاست گذاران سعی در ایجاد بستری برای برآوردن نیازهای رشد اقتصادی کشورها داشته اند. نقش سرمایه گذاری در ایجاد انباشت سرمایه به عنوان یکی از عوامل اصلی رشد اقتصادی غیرقابل انکار است. که خود، تابع شرایط و ضرورت هایی است که یکی از مهم ترین و اساسی ترین آن ها، تأمین امنیت سرمایه گذار و به طور کلی ایجاد امنیت سرمایه گذاری است. با توجه به تأکیدات مقام معظم رهبری بر ارتقاء امنیت سرمایه گذاری و نیز مطالعات اندک، بخشی نگر و غیرجامع انجام شده در کشور، هدف اصلی در این تحقیق، شناسایی و ارزیابی مؤلفه های مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری در ایران با استفاده از روش کیفی تحلیل محتوا و مصاحبه با خبرگان است.

طبق یافته های بدست آمده از تحلیل محتوای اسناد مختلف و مصاحبه با ۱۱۵ خبره حوزه اقتصادی، عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری در قالب ۶ بُعد و ۱۹ مؤلفه و ۶۵ عامل (بعد اقتصادی با مؤلفه های حمایت های اقتصادی، مؤلفه های مطلوب نظام اقتصادی متعارف، نقش حاکمیت در اقتصاد، نظارت اقتصادی و فراهم بودن نهاده های اقتصادی؛ بعد حقوقی- قضایی با مؤلفه های کیفیت قوانین، عملکرد قانون گذار، عملکرد مجری قانون، عملکرد قضایی و عملکرد نظارتی؛ بعد سیاسی با مؤلفه های داخلی و خارجی؛ بعد اداری- مدیریتی با مؤلفه های فرآیند اداری، سیاست گذاری مدیریتی در سطح کشور و نیز تعهدات مدیریتی در کشور؛ بعد فرهنگی- اجتماعی با مؤلفه های فرهنگی و اجتماعی؛ بعد بین الملل با مؤلفه های روابط خارجی و موارد تحمیلی) قابل ارائه می باشد.

استناد به مقاله: نخلی، سیدرضا؛ و خدادادی، فریده. (۱۴۰۴). حکمرانی اقتصادی محیط کسب و کار ایران مبتنی بر شناسایی و ارزیابی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری،

فصلنامه اقتصاد دفاع و توسعه پایدار، ۱۰ (۳)، ۹۱-۱۱۹.

DOI: 10.1001.1.30607531.1404.10.374.2

ناشر: انجمن علمی اقتصاد دفاع ایران

© نویسندگان

۱. مقدمه

هدف اصلی در نظام های اقتصادی رشد اقتصادی از طریق تامین نیازهای افزایش تولید و ایجاد ارزش بیشتر در کشورها در نظر گرفته شده است. بنابراین، همواره به نیروی انسانی، مالی و فناوری و در دسترس بودن آنها به عنوان الزامات تولیدی زیربنای رشد اقتصادی توجه ویژه ای شده است. در میان این عوامل، سرمایه گذاری هایی که با هدف تسریع رشد و منتهی به توسعه اقتصادی انجام می شوند، همواره بیش از سایر عوامل مورد توجه قرار گرفته اند و این سوال در ذهن اندیشمندان اقتصادی ایجاد شده است که چه عواملی توجیه کننده سرمایه گذاری هدفمند و رشدی است؟ چه عواملی مانع افزایش جریان سرمایه گذاری به خصوص در کشورهایی می شود که نیاز به سرمایه گذاری دارند؟

تحقیقات متعدد دانشمندان به سوالات مرتبط با عوامل مؤثر بر سرمایه گذاری پاسخ های زیادی ارائه کرده است. در یک جمع بندی کلی، می توان به دو دسته عوامل اقتصادی و غیر اقتصادی اشاره کرد. در این زمینه، نهادها به طور کلی و به طور خاص نهادهای سیاسی، اجتماعی و حقوقی نقش مهمی ایفا می کنند (فدرکه و کلیتگارد^۱، ۱۹۹۸: ۴۵۵-۴۵۶). این عوامل را می توان در آثار نهادگرایان جدید و همچنین در نوشته های اقتصاددانانی مانند نورث مشاهده کرد (نورث، ۱۳۷۷: ۱۰۵).

از میان عوامل مهم مؤثر بر رشد سرمایه گذاری در انواع نظام های اقتصادی در انواع کشورها، امنیت سرمایه گذاری به عنوان یکی از جامع ترین و مؤثرترین عوامل نقش نمایی می کند. می توان بیان کرد که عاملی که باعث می شود سرمایه گذاران داخلی تمایل بیشتری به ماندن و سرمایه گذاری بیشتر داشته باشند و همچنین موجب جذب سرمایه گذاران خارجی شود، امنیت سرمایه گذاری است. این موضوع به یکی از نگرانی های اصلی در نظام اقتصادی بین المللی تبدیل شده است (نخلی، ۱۳۹۶: ۴). امنیت سرمایه گذاری به معنای وجود مجموعه ای از عوامل حقوقی، اداری، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است که شرایط مطمئنی را برای آغاز، بهره برداری و ادامه فعالیت های سرمایه گذاری تا پایان دوره مشخص فراهم می کند و از بروز عواملی که ممکن است آرامش خاطر را در این مراحل مختل کند، جلوگیری می کند (قاسمیان، ۱۳۸۲: ۹۵).

با توجه به تحولات اقتصادی و سیاسی در چند دهه اخیر، ایران با چالش های متعدد در زمینه جذب سرمایه گذاری مواجه است. مشکلاتی نظیر عدم ثبات سیاسی، نوسانات نرخ ارز و تحریم های اقتصادی، مانع از جذب سرمایه های خارجی و داخلی می شود. از این رو، شناسایی و ارزیابی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری به ویژه سرمایه فیزیکی و انسانی، به عنوان یک نکته کلیدی در ارتقای فضای سرمایه گذاری کشور مطرح می شود.

سرمایه فیزیکی شامل تمامی دارایی های مشهودی است که در فرآیند تولید و سرمایه گذاری مورد استفاده قرار می گیرند. این سرمایه می تواند به شکل ماشین آلات، ساختمان ها و زیرساخت ها باشد. وجود سرمایه فیزیکی

¹ feddrke & klitgard

کافی و با کیفیت به عنوان یکی از الزامات بنیادی برای توسعه اقتصادی قلمداد می‌شود (رضائی و میرعسکری، ۱۴۰۲).

سرمایه انسانی به مهارت‌ها، دانش و توانایی‌های افراد اشاره دارد. در ایران، با توجه به جوان بودن جمعیت، سرمایه انسانی می‌تواند به عنوان یکی از عوامل بنیادین در جذب سرمایه‌گذاری محسوب شود. آموزش و ارتقاء مهارت‌های نیروی کار نه تنها به بهبود بهره‌وری کمک می‌کند بلکه همچنین قابلیت کشور را برای جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی افزایش می‌دهد (ترابی و همکاران، ۱۴۰۱).

طبق بررسی‌های مختلف، کشورهای با سطح بالای سرمایه انسانی، توانسته‌اند در جذب سرمایه‌گذاری فیزیکی موفق‌تر عمل کنند. برای مثال، در کشورهایی مانند کره جنوبی، سرمایه‌گذاری در آموزش و توسعه مهارت‌های نیروی کار به عنوان یک استراتژی کلیدی در جذب سرمایه‌های خارجی شناخته شده است.

سرمایه اجتماعی به روابط، شبکه‌ها و نهادهایی اطلاق می‌شود که فضایی برای همکاری و اعتماد میان افراد و گروه‌ها فراهم می‌کند. این نوع سرمایه به ایجاد یک محیط امن‌تر و مطلوب‌تر برای سرمایه‌گذاری کمک می‌کند. در ایران، تقویت سرمایه اجتماعی می‌تواند منجر به افزایش اعتماد عمومی و کاهش سطوح فساد شود، که هر دو عوامل مهمی در جذب سرمایه به شمار می‌روند (رضائی و میرعسکری، ۱۴۰۲). کشورهای دارای سرمایه اجتماعی بالا، احتمال جذب و حفظ سرمایه‌های فیزیکی بیشتر است. افزایش تعاملات اجتماعی و تقویت نظام‌های حقوقی شفاف، می‌تواند به ایجاد فضایی امن برای سرمایه‌گذاران کمک کند.

امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به عنوان یک الزام کلیدی برای جذب سرمایه‌گذاری، خروج از رکود و رشد اقتصادی شناخته می‌شود و صرفاً با تلاش‌های سیاسی محقق نخواهد شد. مقام معظم رهبری در سال ۱۳۹۶، امنیت سرمایه‌گذاری را به عنوان یکی از الزامات تولید ملی و اشتغال مطرح کردند و به نقش مسئولین دولتی، قضائی و مقننه در این زمینه اشاره کردند. ایشان بر اهمیت امنیت قضایی، ثبات قوانین و رفع موانع قانونی به عنوان عوامل مؤثر در جذب سرمایه‌گذاری تأکید کردند (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان نظام، ۹۶/۳/۲۲).

آنچه که امروز مهم به نظر می‌رسد، بررسی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برای رفع اشکالات و نواقص در این حوزه مهم اقتصادی برای فراهم نمودن زمینه‌های جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی است. عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری بسیار متنوع می‌باشد و برخی عوامل بنیادی بوده است (رهبر و همکاران، ۱۳۸۶: ۶). از آنجایی که تحقیقات انجام شده در حوزه امنیت سرمایه‌گذاری، اندک، بخشی‌نگر و غیرجامع هستند، در این پژوهش تلاش شده است تا علاوه بر بررسی ادبیات نظری، به مطالعات تطبیقی و بررسی تحلیلی اسناد بالادستی همچون بیانات رهبران معظم انقلاب و اسناد بالادستی و سیاست‌های کلی نظام در بخش‌های مختلف پرداخته شود. شناسایی و دسته‌بندی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری در اسناد بالادستی و مطالعات تطبیقی برای رفع زمینه‌های مخل امنیت سرمایه‌گذاری در کشور به منظور افزایش سرمایه‌گذاری به عنوان یکی از مهمترین زمینه‌های بهبود فضای کسب و کار در کشور برای تحقق رشد تولید ملی و حل مشکلات رکود، اشتغال و تورم از موارد اهمیت این تحقیق است و از آنجایی که توجه نکردن به

عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری مانع اصلی سرمایه گذاری در کشور است و روند کاهش سرمایه گذاری در کشور را مداوم می کند و زمینه را برای حرکت به سمت سرمایه گذاری کاذب و سفته بازی در بازارهای زودبازده فراهم می کند و در بلند مدت رکود اقتصادی، کاهش تولید ملی و افزایش بیکاری را در کشور تعمیق خواهد نمود، انجام این تحقیق ضرورت دارد. از این رو شناسایی و دسته بندی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری به عنوان هدف اصلی این مقاله در نظر گرفته شده و در نهایت تلاش شده است به دلیل عدم انجام پژوهشی با ویژگی های فوق در ایران، الگوی بومی اثرپذیری امنیت سرمایه گذاری طراحی گردد.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱. مبانی نظری پژوهش

۲-۱-۱. مفهوم امنیت

در فرهنگ عمید، امنیت به عنوان آرامش، آسایش، اطمینان و آرامش خاطر، رهایی از ترس تعریف شده است (عمید، ۱۳۸۹: ۲۷۵) و در فرهنگ وبستر، امنیت به عنوان حالتی از اعتماد به نفس، عاری از شک، عدم اطمینان، اعتماد به نفس، ترس یا خطر تعریف می شود. این تعریف شامل تضمین پرداخت کار و مطالبات، انجام وظایف و تضمین می شود (شاه حسینی و عطایی، ۱۳۸۶: ۲). امنیت به عنوان مفهوم پیچیده ای که شامل ابعاد مختلفی از جمله امنیت فردی، اجتماعی و ملی می باشد، مورد بررسی قرار گرفته است. این ابعاد به وضوح نشان دهنده نیاز به اطمینان و آرامش در زندگی انسان ها و جوامع است (ویلیامز^۱، ۲۰۱۳).

۲-۱-۲. امنیت اقتصادی

در فرهنگ وبستر، امنیت اقتصادی به معنای آزادی از هرگونه ترس، شک و ابهام در مورد عدم اجرای تعهدات و مطالبات مربوط به فعالیت های اقتصادی تعریف شده است. همچنین، این مفهوم شامل اطمینان از بهره مندی از نتایج فعالیت هایی است که در زمینه تولید ثروت و توزیع و مصرف آن انجام می شود (چینی، ۱۳۸۲: ۱۰). به تعبیری دیگر، امنیت اقتصادی به عنوان یک چارچوب نهادینه از شرایط سیاسی، اجتماعی و حقوقی شناخته می شود که موجب جلب اعتماد پس انداز کنندگان و سرمایه گذاران می گردد و به افزایش امنیت جانی افراد و همچنین امنیت حقوقی معاملات کمک می کند (فابریسیوس^۲، ۱۹۹۸: ۴).

۲-۱-۳. امنیت سرمایه گذاری

بر اساس تعریف امنیت سرمایه گذاری، این مفهوم به معنای وجود مجموعه ای از عوامل حقوقی، اداری، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است که شرایط اطمینان بخشی را برای آغاز، بهره برداری و ادامه فعالیت های

¹ Williams

² Fabricius

سرمایه‌گذاری تا پایان دوره مورد نظر فراهم می‌آورد. همچنین، امنیت سرمایه‌گذاری به جلوگیری از بروز عواملی که ممکن است آرامش خاطر را در مراحل مذکور مختل کند، کمک می‌کند (نخلی، ۱۳۹۶: ۴۰).

۲-۱-۴. نقش امنیت سرمایه‌گذاری در رشد و توسعه اقتصادی

در قرون اخیر، استاندارد زندگی در کشورهای توسعه‌یافته به طرز چشمگیری افزایش یافته است؛ به‌طوری‌که شواهد آماری نشان می‌دهد درآمد واقعی در ایالات متحده و کشورهای اروپای شرقی در مقایسه با یک قرن پیش، ۱۰ تا ۳۰ برابر افزایش یافته و حتی نسبت به دو قرن قبل، این رقم به ۵۰ تا ۳۰۰ برابر می‌رسد. همچنین، متوسط نرخ رشد اقتصادی در قرن بیستم نسبت به قرن نوزدهم به‌طور قابل توجهی بیشتر بوده است (رومر^۱، ۲۰۰۶: ۵). در کنار این رشد چشمگیر، تفاوت‌های قابل توجهی در نرخ رشد بین کشورهای مختلف مشاهده می‌شود، به‌طوری‌که برخی کشورها از رشد بالاتری نسبت به دیگران برخوردارند. به همین دلیل اقتصاددانان از رشد کشورها در طول زمان الگوبرداری می‌کنند، تفاوت آنها را در رشد تحلیل می‌کنند و به تئوری رشد مراجعه می‌کنند تا بتوانند نه تنها رشد کشورها را در طول زمان توضیح دهند، بلکه راهکارهایی برای توسعه اقتصادی ارائه کنند. نظریه پردازان رشد از مدل‌های سنتی مانند مدل رشد سولو و همچنین مدل‌های پیشرفته‌تری استفاده کرده‌اند که بر سرمایه‌انسانی و زیرساخت‌های اجتماعی تأکید دارند. بنابراین می‌توان گفت که سرمایه واقعی یکی از عوامل اصلی رشد کشورهاست. در مدل سولو، انباشت سرمایه به عنوان یک عامل مهم در تولید اقتصادی تلقی می‌شود و به عنوان یک کانال مشترک که مستقیماً بر تولید تأثیر می‌گذارد، استفاده می‌شود. این مدل سه متغیر اساسی شامل تجمیع سرمایه، نیروی کار و دانش (یا تأثیر نیروی کار) را به عنوان عوامل مهم در تابع تولید معرفی می‌کند؛ زیرا در هر زمان خاص، مقدار مشخصی از این متغیرها در اقتصاد وجود دارد که تولید نتیجه ترکیب این عوامل خواهد بود. در مدل‌های سنتی کینزی، عامل سرمایه‌گذاری به عنوان یکی از متغیرهایی استفاده می‌شود که بر درآمد ملی در سمت تقاضای اقتصاد تأثیر می‌گذارد، زیرا انباشت سرمایه نیز نتیجه تجمیع سرمایه‌گذاری ناخالص است. وی همچنین این عوامل را در تولید ناخالص ملی مؤثر دانست (رومر، ۲۰۰۶: ۸-۹).

سالایی مارتین^۲ (۲۰۰۲) بیان می‌کند که اولین واکنشی که اقتصاددانان هنگام مواجهه با مشکلات اقتصادی یک کشور یا منطقه نشان می‌دهند، تأکید بر نقش کلیدی نرخ سرمایه‌گذاری در رشد اقتصادی است. به‌گونه‌ای که کشورهای با رشد سریع‌تر، معمولاً درصد بالایی از تولید ناخالص داخلی خود را به سرمایه‌گذاری اختصاص می‌دهند، در حالی که کشورهایی که در رشد اقتصادی با چالش مواجه هستند، از میزان سرمایه‌گذاری کمتری برخوردارند (جلال آبادی، ۱۳۸۵: ۵۶). برای افزایش نرخ سرمایه‌گذاری، توجه به امنیت سرمایه‌گذاری امری ضروری است؛ زیرا در نهایت این سرمایه‌گذار است که باید در مورد سرمایه‌گذاری در یک مکان و زمان خاص تصمیم‌گیری کند (نخلی، ۱۳۹۶: ۴۵). امنیت سرمایه‌گذاری به‌طور چشمگیری بر رشد سرمایه‌گذاری و همچنین

¹ Romer

² Xavier Sala-i-Martin

رشد و توسعه اقتصادی تأثیر می‌گذارد. سرمایه‌گذاران هنگام تصمیم‌گیری برای سرمایه‌گذاری تحت تأثیر عواملی قرار دارند که برای تحقق این تصمیم، نیاز به فراهم کردن شرایط و بستر امن و مناسبی دارند (رهبر و مظفری خامنه، ۱۳۸۶).

۲-۱-۵. عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری

در بررسی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری، باید به این نکته توجه کرد که واکنش واحدهای اقتصادی یا سرمایه‌گذاران نسبت به تغییرات منظم و پایدار یک متغیر در تمامی ابعاد تأثیرگذار، با هزینه کمتر و اطمینان بیشتری انجام می‌شود. اما زمانی که این تغییرات به صورت ناپایدار و نامنظم رخ می‌دهند، شرایط نامطمئنی برای فعالان اقتصادی و سرمایه‌گذاران ایجاد می‌شود که منجر به افزایش هزینه‌ها و ریسک‌های فعالیت اقتصادی خواهد شد. این وضعیت می‌تواند باعث شود که سرمایه‌گذاران در شرایط بی‌ثباتی عقب‌نشینی کنند. بنابراین، کنترل و ثبات در عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری در تمام ابعاد (حقوقی، اقتصادی، سیاسی، مدیریتی، اداری، فرهنگی، اجتماعی و ابعاد خارجی و ...) برای ایجاد امنیت برای سرمایه‌گذاران بسیار حائز اهمیت است و در جذب سرمایه‌گذاری نقش کلیدی دارد (هایدان و وهام، ۱۳۸۹: ۵۵). در ادامه، به بررسی نحوه تأثیر هر یک از این ابعاد پرداخته خواهد شد.

۲-۱-۵-۱. عوامل اقتصادی

عوامل اقتصادی مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری شامل مجموعه‌ای از متغیرهاست که بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران تأثیر می‌گذارد. ثبات اقتصادی، که به نرخ رشد اقتصادی و تورم وابسته است، نقش کلیدی در جذب سرمایه‌گذاری دارد؛ به‌طوری‌که رشد پایدار و تورم کنترل‌شده می‌تواند اعتماد سرمایه‌گذاران را افزایش دهد. همچنین، سیاست‌های مالی و پولی، از جمله نرخ بهره و مالیات‌ها، به‌طور مستقیم بر هزینه‌های تأمین مالی و جذابیت سرمایه‌گذاری تأثیر می‌گذارند. ثبات سیاسی و وجود قوانین شفاف و حمایتی نیز از عوامل حیاتی به شمار می‌آید که امنیت سرمایه‌گذاری را تقویت می‌کند. در نهایت، شرایط جهانی و نوسانات اقتصادی بین‌المللی می‌توانند تأثیرات قابل توجهی بر امنیت سرمایه‌گذاری در یک کشور خاص داشته باشند، به‌ویژه در دنیای به‌هم‌پیوسته امروز تأثیر آن بیشتر نیز خواهد بود (جلال آبادی، ۱۳۸۵: ۶۰).

۲-۱-۵-۲. عوامل حقوقی

یکی از عوامل مهم دیگر در امنیت سرمایه‌گذاری، عوامل حقوقی و به‌ویژه قوانین و مقررات است. دستیابی به امنیت سرمایه‌گذاری بدون وجود قوانین و مقررات شفاف، آسان و پایدار ممکن نیست. یک محیط تجاری سالم که با قوانین و مقررات روشن و روان همراه باشد، نقش مؤثری در افزایش سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی در یک کشور ایفا می‌کند. قانون، اساس کارکرد همه عوامل اقتصادی است و اگر قانونی حامی ثبات و امنیت در فضای کسب و کار نباشد، دستیابی به امنیت سرمایه‌گذاری بالا ممکن نخواهد بود. مطالعات انجام شده توسط بسیاری از اقتصاددانان نشان می‌دهد که یک محیط تجاری سالم و قوانین و مقررات ساده، از عوامل

کلیدی در رشد سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به شمار می‌روند (جلال آبادی، ۱۳۸۵: ۶۲). قوانین و مقررات مربوط به تجارت، مالیات، مالکیت، سرمایه‌گذاری خارجی، کار و مالکیت معنوی، از جمله مهم‌ترین قوانینی هستند که ارتباط نزدیکی با موضوع امنیت سرمایه‌گذاری دارند و در تأمین یا عدم تأمین آن نقش بسزایی ایفا می‌کنند (عزتی و دهقان، ۱۳۸۷: ۱۶).

۲-۱-۵-۳. عوامل سیاسی

عوامل سیاسی نیز از جمله مؤلفه‌های تأثیرگذار بر امنیت سرمایه‌گذاری هستند که در رأس آن‌ها، ثبات و پایداری سیاسی قرار دارد. فعالیت‌های سیاسی داخلی مانند جنگ، کودتا، و ناآرامی‌های سیاسی، به همراه بی‌ثباتی سیاسی خارجی نظیر جنگ و تحریم‌های اقتصادی، همگی موجب ایجاد نااطمینانی در محیط سرمایه‌گذاری داخلی می‌شوند. این نااطمینانی نه تنها به کاهش سرمایه‌گذاری داخلی منجر می‌شود، بلکه جذب سرمایه‌های خارجی را نیز دشوار می‌سازد و در نتیجه، شهروندان تمایل بیشتری به نگهداری دارایی‌های خارجی نسبت به دارایی‌های داخلی پیدا می‌کنند و این امر می‌تواند به فرار سرمایه منجر شود (نخلی، ۲۰۲۱: ۶۵). همچنین، عدم امنیت سرمایه‌گذاری در کشورهای داخلی ممکن است با محرک‌های مثبت در سایر کشورها همراه باشد که جریان‌های خروج سرمایه از کشورهای در حال توسعه را تشویق می‌کند. به عنوان مثال، می‌توان به مقررات مربوط به اوراق قرضه ارزان و تقریباً بدون ریسک، گواهی‌نامه‌های عایدی با نرخ‌های بهره بازار و بیمه سپرده‌ها اشاره کرد (رحیمی بروجردی، ۱۳۷۷: ۳۱).

۲-۱-۵-۴. عوامل اداری و مدیریتی

عوامل اداری نیز از عوامل مهم و مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری می‌باشند. سرمایه‌گذار در وهله اول، برای اعطای مجوز فعالیت‌های اقتصادی، با محیط اداری روبرو می‌شود که فرآیندهای اداری و مدیریتی، اثرات زیادی بر تصمیم‌گیری در خصوص انجام و یا عدم انجام سرمایه‌گذاری خواهد داشت. مراحل دشوار اخذ مجوز و پیچیدگی‌های اداری در صدور مجوزها در کشورهای در حال توسعه، بالا رفتن هزینه‌های مالی و غیرمالی (زمان، سلامت) را در پی داشته و زمینه سوق به محیط غیررسمی اداری برای فرار از موانع اداری را فراهم خواهد نمود. می‌توان گفت سردرگمی فعالان اقتصادی برای اخذ مجوز، دریافت استعلام‌های گوناگون، پراکندگی سازمان‌های متولی، زمان طولانی اخذ مجوز و ... از موانعی است که موجب نگرانی سرمایه‌گذاران و ناامنی آنها در ابتدای فرآیند سرمایه‌گذاری می‌شود (شیرکوند، ۱۳۹۰: ۹۴).

۲-۱-۵-۵. عوامل اجتماعی و فرهنگی

عوامل اجتماعی و فرهنگی، از دیگر عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری به شمار می‌رود. هر کسب و کار اقتصادی، ناگزیر باید در بستر اجتماع صورت بگیرد و این اجبار، منجر به اثرگذاری الگوهای اجتماعی و فرهنگی متعاملین با فعالیت سرمایه‌گذاری خواهد بود. مذهب، عقاید، آداب و رسوم، باروهای عمومی، ارزش‌های عرفی، از جمله عوامل فرهنگی - اجتماعی هستند که زمینه فعالیت را برای سرمایه‌گذار امن و یا ناامن می‌کنند. از

سوی دیگر در تئوری مصرف نمادین^۱ لوی^۲ اشاره شده که کالاها حاوی نمادهایی هستند که متناسب با نیازهای جامعه، خود را نمایش می‌دهند و درک محیط فرهنگی و اجتماعی می‌تواند آثار مثبتی برای سرمایه‌گذار داشته باشد (وحدت کار، ۱۳۹۲: ۷۶۰).

۲-۱-۵-۶. سایر عوامل

عوامل دیگری نیز در ابعاد فوق علی‌رغم جنبه‌های بی‌ثباتی مؤثر می‌باشد که لازم است مورد شناسایی قرار گیرد. به عنوان مثال می‌توان به شرایط اقلیمی، میزان توسعه یافتگی بخش‌ها و بازارهای اقتصادی، دموکراتیک بودن دولت، وجود زیرساخت‌های سرمایه‌گذاری، عوامل بی‌ثبات‌کننده خارجی و ... اشاره نمود (میرزاخانی و نوری، ۱۳۹۲: ۳۸).

ابعاد فوق (اقتصادی، سیاسی، حقوقی، فرهنگی، اجتماعی، خارجی، اداری و مدیریتی) از جمله ابعاد مهم و مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری می‌باشند که هر یک از این ابعاد دارای مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی می‌باشد که شناسایی این مؤلفه‌ها و شاخص‌های به صورت بومی، از مهم‌ترین اهداف این پژوهش می‌باشد.

۲-۱-۶. نقش سرمایه‌گذاری دولتی به عنوان مکمل سرمایه‌گذاری خصوصی

سرمایه‌گذاری به عنوان یکی از عوامل کلیدی در رشد و توسعه اقتصادی کشورها شناخته می‌شود. در این راستا، سرمایه‌گذاری دولتی و خصوصی هر یک نقش مهمی ایفا می‌کنند. سرمایه‌گذاری دولتی به تنهایی نمی‌تواند پاسخگوی تمامی نیازهای اقتصادی کشور باشد. برای رسیدن به توسعه پایدار و افزایش امنیت سرمایه‌گذاری، لازم است سرمایه‌گذاری دولتی و خصوصی به صورت همزمان و هماهنگ پیش بروند. مطالعات نشان داده است که کشورهایی که در آنها سیاست‌های مشارکت عمومی-خصوصی (PPP)^۳ به خوبی پیاده‌سازی شده است، توانسته‌اند به رشد و توسعه اقتصادی سریع‌تری دست یابند. در ادامه به بررسی نقش سرمایه‌گذاری دولتی به عنوان مکمل سرمایه‌گذاری خصوصی پرداخته و تحلیلی در خصوص اینکه چگونه این دو نوع سرمایه‌گذاری می‌توانند به همدیگر کمک کنند و زمینه‌ساز رشد اقتصادی پایدار شوند، ارائه خواهد شد (الکسی و همکاران^۴، ۲۰۲۱).

۲-۱-۶-۱. مفهوم سرمایه‌گذاری دولتی و خصوصی

سرمایه‌گذاری دولتی به تخصیص منابع مالی و انسانی توسط دولت به منظور تأمین نیازهای عمومی، توسعه زیرساخت‌ها و ارائه خدمات اجتماعی اشاره دارد. در مقابل، سرمایه‌گذاری خصوصی به تأمین مالی و منابع توسط بخش خصوصی برای ایجاد و توسعه کسب‌وکارها و پروژه‌های اقتصادی اطلاق می‌شود. هر دو نوع

^۱ Theory of Symbolic Consumption

^۲ Levy

^۳ Public-Private Partnership

^۴ Aleksey et al

سرمایه‌گذاری می‌توانند به توسعه اقتصادی کمک کنند، اما در شرایط خاص، سرمایه‌گذاری دولتی می‌تواند به عنوان مکمل سرمایه‌گذاری خصوصی عمل کند.

۲-۱-۶-۲. نقش مکمل سرمایه‌گذاری دولتی

توسعه زیرساخت‌ها: یکی از مهم‌ترین نقش‌های سرمایه‌گذاری دولتی، توسعه زیرساخت‌های ضروری برای فعالیت‌های اقتصادی است. زیرساخت‌های مناسب، مانند حمل و نقل، انرژی و فناوری اطلاعات، می‌تواند به کاهش هزینه‌های تولید و افزایش بهره‌وری کمک کند. به عنوان مثال، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های حمل و نقل می‌تواند دسترسی به بازارها را تسهیل کند و به جذب سرمایه‌گذاری‌های خصوصی بیشتر منجر شود. ایجاد ثبات اقتصادی: سرمایه‌گذاری دولتی می‌تواند به ایجاد ثبات اقتصادی کمک کند. در زمان‌های بحران اقتصادی یا نوسانات بازار، دولت می‌تواند با سرمایه‌گذاری در پروژه‌های بزرگ و استراتژیک، به تقویت اعتماد سرمایه‌گذاران و کاهش ریسک‌های اقتصادی کمک کند. این امر به ویژه در کشورهایی که با عدم ثبات اقتصادی مواجه هستند، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند.

تحریک سرمایه‌گذاری خصوصی: سرمایه‌گذاری دولتی می‌تواند به تحریک سرمایه‌گذاری خصوصی کمک کند. به عنوان مثال، دولت می‌تواند با ارائه مشوق‌های مالی، تسهیلات اعتباری و کاهش موانع قانونی، شرایط را برای سرمایه‌گذاران خصوصی تسهیل کند. این اقدامات می‌تواند به افزایش جذب سرمایه‌گذاری‌های خصوصی و بهبود فضای کسب‌وکار منجر شود.

توسعه نیروی انسانی: سرمایه‌گذاری در آموزش و توسعه مهارت‌های نیروی کار نیز یکی از وظایف دولت است. با افزایش کیفیت نیروی کار، بهره‌وری و کارایی در بخش خصوصی افزایش می‌یابد. این موضوع می‌تواند به جذب سرمایه‌گذاری‌های خصوصی کمک کند، زیرا سرمایه‌گذاران به دنبال نیروی کار ماهر و آموزش‌دیده هستند (ژانگ و همکاران، ۲۰۲۴).

۲-۲. پیشینه پژوهش

۲-۲-۱. مطالعات خارجی

ژانگ و همکاران (۲۰۲۴) به پژوهشی تحت عنوان گسترش یا تعدیل: واکنش‌های سرمایه‌گذاری به ریسک‌های امنیتی خارجی با استفاده از روش ARDL پرداختند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد زمانی که ریسک امنیت خارجی بالاست، شرکت‌ها سرمایه‌گذاری واقعی را کاهش و تخصیص دارایی‌های مالی را افزایش می‌دهند. شرکت‌ها تمایل دارند سرمایه‌گذاری‌های خارج از کشور را برای افزایش تنوع بین‌المللی و روی آوردن به مناطق کم‌خطر گسترش دهند.

تاکاهاشی و همکاران^۲ (۲۰۲۳) در مقاله‌ای با عنوان مدلسازی امنیت اقتصادی شرکت در تغییر نگهداری سرمایه‌گذاری به شیوه تحلیلی - توصیفی به این نتیجه رسیدند که شاخص خودسازماندهی به عنوان شاخص

^۱ Zhang et al

^۲ Takahasi et al

پویا حفظ رشد چشم انداز می تواند به عنوان معیاری برای ارزیابی اثربخشی سیستم مدیریت شرکت در رابطه با مدیریت پروژه امنیت اقتصادی شرکت در اجرای برنامه های سرمایه گذاری اهداف کلیدی رشد بلندمدت باشد.

الکسی و همکاران^۱ (۲۰۲۱) در مطالعه خود با موضوع ساختار سیستم برای امنیت سرمایه گذاری یک کشور به وابستگی مؤلفه های امنیت سرمایه گذاری ملی و شناسایی شاخص های امنیتی پیشرو با توجه به ریسک ها پرداخت و مدل فرآیندی و الگوریتمی برای ارزیابی امنیت سرمایه گذاری کشور و اقدامات امنیتی سرمایه گذاری فردی تدوین نمود.

نیدزولکا و زیزاک^۲ (۲۰۱۷) در پژوهشی تحت عنوان امنیت سرمایه گذاری در بخش نیروگاهی، برای سنجش امنیت سرمایه گذاری ها در بخش انرژی، یک مدل مفهومی ارائه نموده است که برای تعیین بهترین سطح تولید انرژی و تحلیل امنیت سرمایه گذاری ها در این بخش تولید با استفاده از مؤلفه ها و متغیرهای کلان اقتصادی و نرخ ارز انتخابی بهره برده است.

یین و همکاران^۳ (۲۰۱۷) با استفاده از PANEL DATA امنیت سرمایه گذاری در بخش ساختمان در کشورهای واقع در کمربند جاده ابریشم و جاده ابریشم دریایی در قرن ۲۱ را مورد بررسی قرار داده است. در این پژوهش پس از تقسیم بندی کشورها به سه گروه متوسط، بالا و پایین، تحلیل واریانس نشان دهنده تفاوت های قابل توجهی میان این سه دسته بود. همچنین، با به کارگیری تکنیک TOPSIS، مشخص شد که یونان به عنوان بهترین کشور از نظر امنیت سرمایه گذاری شناخته می شود، در حالی که مقدونیه به عنوان کمترین گزینه مناسب در این زمینه معرفی گردید.

والینووا و همکاران^۴ (۲۰۱۵) در مقاله ای با موضوع ارزیابی جذابیت سرمایه گذاری و پیش بینی حجم سرمایه گذاری در مناطق، الگوریتمی برای شناسایی و پیش بینی نوسانات سرمایه گذاری ارائه نمود که هدف آن تعیین رشد بهینه سرمایه گذاری به منظور تقویت عملکرد مؤثر سیستم اقتصادی می باشد.

۲-۲-۲. مطالعات داخلی

رضائی و میرعسکری (۱۴۰۲) با روش تحلیلی- توصیفی به بررسی عوامل بهبود امنیت سرمایه گذاری پرداختند. بر اساس یافته ها تلاش برای بهبود فرآیندها و سازوکارهای اداری به منظور کاهش عامل انسانی حاکمیت استان و ایجاد فضای مساعدتر برای سرمایه گذاری باید شفافیت قوانین و قوانین را افزایش دهد. ترابی و همکاران (۱۴۰۱) به مطالعه ای تحت عنوان امکان سنجی سرمایه گذاری جسورانه از منظر فقهی، قانونی و اقتصادی در ایران با استفاده از روش پیمایشی و نیز تحلیل سلسله مراتبی پرداختند. بر اساس نتایج جامعه سرمایه گذار در ایران نسبت به نوع قراردادهای و عدم اطمینان به پایداری به قواعد اسلامی در قراردادهای حقوق مالکیت و همچنین ثبات در شاخص های اقتصادی نگرانی حادی دارد.

¹ Aleksey et al

² Niedziółka & Czyżak

³ Yin et al

⁴ Valinurova et al

سعادت مهر (۱۳۹۰) جهت بررسی تأثیر امنیت بر سرمایه‌گذاری خصوصی در ایران از روش ARDL استفاده نمود. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد امنیت سرمایه‌گذاری در بلندمدت و کوتاه‌مدت بر سرمایه‌گذاری‌های ایران تأثیر بسزایی دارد، به‌طوری که افزایش واحد نرخ ریسک به‌ترتیب در کوتاه‌مدت و بلندمدت باعث کاهش سرمایه‌گذاری می‌شود. به مبلغ ۰/۴۲ و ۱/۸۸ میلیارد ریال خواهد شد.

هژبر کیانی و ناهیدی (۱۳۹۰) در تحقیق خود به دنبال بررسی تأثیر بهره‌وری نیروی کار، امنیت سرمایه‌گذاری، نرخ ارز و شرایط تجاری بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران با استفاده از روش GARCH بودند که یافته‌های آنان نشان دهنده تأثیر منفی افزایش نرخ ارز بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و همچنین افزایش بهره‌وری نیروی کار، امنیت سرمایه‌گذاری در دوره قبل، امنیت سرمایه‌گذاری در دوره جاری و همچنین گشایش اقتصاد، اثرات مثبتی بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی دارد.

رهبر و همکاران (۱۳۸۶) موانع سرمایه‌گذاری و تأثیر آن بر رشد اقتصادی در ایران طی ۱۳۶۳ - ۱۳۸۴ بررسی نمودند. نتایج نشان از اثر مثبت و معناداری امنیت سرمایه‌گذاری بر رشد اقتصادی داشت.

پژوهش‌های انجام شده در حوزه امنیت سرمایه‌گذاری را از حیث روش و محتوا می‌توان در ۴ طبقه، دسته‌بندی نمود: ۱) پژوهش‌های که در قالب توصیفی - تحلیلی، به تعبیر امنیت در بستر اقتصاد اشاره نموده و وارد مبانی تعاریف امنیت و ... شده‌اند؛ ۲) پژوهش‌هایی که در قالب روش‌های آماری و مدل‌های کمی، به رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری پرداخته‌اند، ۳) پژوهش‌هایی که در قالب روش‌های سنجی، به تبیین و تخمین میزان ارتباط امنیت سرمایه‌گذاری با سایر عوامل پرداخته‌اند و ۴) پژوهش‌هایی که در قالب روش‌های تحلیل اسنادی به شناسایی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری پرداخته‌اند. این پژوهش‌ها عموماً اندک، بخشی‌نگر و غیر جامع بوده‌اند از این رو سعی شد تا شناسایی و دسته‌بندی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری با دیدی بومی، جامع، کلان نگر مبتنی بر ادبیات موضوع و نیز تحلیل اسناد بالادستی و اسناد بین‌المللی در دستور کار قرار گیرد.

۳. روش‌شناسی پژوهش

روش مورد استفاده در این تحقیق تحلیل محتوا و استفاده از نظر خبرگان می‌باشد که برای شناسایی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری به بررسی اسناد مکتوب و همچنین ادبیات پژوهش و مبانی نظری، اسناد بالادستی همچون بیانات رهبران معظم انقلاب و سیاست‌های کلی نظام و نیز مؤلفه‌های مدنظر مؤسسات بین‌المللی در بخش‌های مختلف مبادرت شده است. اسناد فوق هر یک دارای شاخص‌ها و عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری در ابعاد مختلف حقوقی، اقتصادی، اداری، فرهنگی - اجتماعی و سیاسی می‌باشند که در ابتدا به شناسایی این عوامل و سپس با ابزار پرسشنامه به ارزیابی میزان تأثیر عوامل شناسایی شده بر امنیت سرمایه‌گذاری در شرایط کشور پرداخته می‌شود.

۴. تجزیه و تحلیل داده ها و یافته های پژوهش

۴-۱. جمع بندی داده های گردآوری شده

در میانی نظری امنیت سرمایه گذاری و مطالعات پژوهشی متخصصین حوزه سرمایه گذاری و همچنین مستندات مؤسسات بین المللی مانند: واحد اطلاعات مجله اکونومیست (EIU)^۱، سازمان خانه آزادی^۲، بانک جهانی^۳، بنیاد هریتیج^۴ و مؤسسه خدمات ریسک سیاسی (PRS)^۵، اسناد بالادستی (قانون اساسی، سند چشم انداز ۱۴۰۴ و ...)، سیاست های کلی نظام، به بررسی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری و تأثیر آن بر جذب سرمایه گذاری داخلی و خارجی پرداخته شده که این عوامل شامل شرایط اقتصادی، سیاسی، فرهنگی- اجتماعی، حقوقی و نظارتی می باشند. با تحلیل این اسناد می توان عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری را در قالب جدول ذیل جمع بندی نمود:

جدول شماره (۱) جمع بندی شناسایی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری

حوزه مطالعه	مؤلفه ها	منبع استناد
سیاستی و قانونی	عدم تعرض به سرمایه، حذف قوانین دست و پا گیر، تسهیل قوانین، ضمانت اجرایی نظم و قانون، تضمین اجرای قراردادهای، تضمین حقوق مالکیت، حاکمیت قانون، شفافیت قوانین، ثبات قوانین، پیچیدگی قوانین، تعدد قوانین، سلب مالکیت خصوصی	رهبر (۱۳۸۴)؛ فرح پور (۱۳۸۴)؛ پویرسون (۱۹۹۸)؛ قاسمی (۱۳۸۶)؛ نورائی (۱۳۸۴)؛ برادران و همکاران (۱۳۷۸)؛ عزتی و دهقان (۱۳۸۷)؛ شاه حسینی و عطایی (۱۳۸۶)؛ رسولی و فرزین وش (۱۳۸۹)؛ جلال آبادی (۱۳۸۵)
	بهره وری نیروی کار، دسترسی به نیروی کار کارآمد، آزادی فعالیت اقتصادی، باز بودن اقتصاد، ثبات اقتصادی سطح کلان (بازرگانی، پولی، مالی، ارزی) و خرد، هزینه مبادله بالا، دخالت دولت در اقتصاد، نااطمینانی از عملکرد اقتصادی دولت، تحدید بخش خصوصی توسط دولت، آزادی اقتصادی فعالان، سابقه شکست طرح های اقتصادی، عدم توسعه بازارهای مالی، عدم توسعه بازارهای بیمه	بیدآباد (۱۳۸۲)؛ قاسمیان (۱۳۸۹)؛ فرح پور (۱۳۸۴)؛ نورائی (۱۳۸۴)؛ رهبر و همکاران (۱۳۸۶)؛ هژبر کیانی و ناهیدی (۱۳۹۰)؛ خارا مو (۲۰۱۴)؛ سید صالحی و همکاران (۲۰۱۳)؛ اکبری (۱۳۹۳)؛ دانشور حکیمی (۱۳۸۷)؛ کارشناسان (۱۳۸۴)؛ رنجبر (۱۳۸۶)؛ برادران و همکاران (۱۳۷۸)؛ عزتی و دهقان (۱۳۸۷)؛ شاه حسینی و عطایی (۱۳۸۶)؛ رسولی و فرزین وش (۱۳۸۹)؛ جلال آبادی (۱۳۸۵)؛ برومند و همکاران (۱۳۸۷)؛ صامتی و فرامرزی پور (۱۳۸۳)؛ نیلی (۱۳۷۶)؛ شاکرین (۱۳۷۳)، خان و رینهارت (۱۹۹۰)

¹ Economist Intelligence Unit

² Freedom House

³ World Bank

⁴ Herititage Foundation

⁵ Political Risk Service

حوزه مطالعه	مؤلفه‌ها	منبع استناد
	فساد در دولت، بروکراسی غیرشفاف، بروکراسی پیچیده، بی‌اعتنایی به قراردادهای توسط دولت، پاسخگویی دولت در برابر مردم، فساد اداری، عدم نگاه بلندمدت دولت	بحرینی و شریف آزاده (۱۳۸۲)؛ رنجبر (۱۳۸۶)؛ نک و کیفر (۱۹۹۵)؛ پویرسون (۱۹۹۸)، عزتی و دهقان (۱۳۸۷)؛ رسولی و فرزین وش (۱۳۸۹)، بیدآباد (۱۳۸۲)، فرح پور (۱۳۸۴)، نورائی (۱۳۸۴)، جهانپان (۱۳۸۵)، شاه حسینی و عطایی (۱۳۸۶)
	بروز درگیری داخلی، بروز درگیری خارجی، ثبات سیاسی، امنیت سیاسی، فساد سیاسی	بحرینی و شریف آزاده (۱۳۸۲)؛ پویرسون (۱۹۹۸)؛ نورائی (۱۳۸۴)؛ رنجبر (۱۳۸۶)، شاه حسینی و عطایی (۱۳۸۶)؛ رسولی و فرزین وش (۱۳۸۹)؛ جلال آبادی (۱۳۸۵)
	شکاف میان انتظارات مردم و عملکرد دولت، ثبات اجتماعی، آزادی مدنی شهروندان، تعصبات مذهبی و نژادی	بحرینی و شریف آزاده (۱۳۸۲)؛ نورائی (۱۳۸۴)، برادران و همکاران (۱۳۸۷)، عزتی و دهقان (۱۳۸۷)
	ریسک برآوردشده از سوی سازمان‌های بین‌المللی، تحریم‌های اقتصادی	رسولی و فرزین وش (۱۳۸۹)
مؤسسات بین‌المللی	حفظ حقوق مالکیت، عدالت قضایی، حاکمیت قانون، تسهیل قوانین، شفافیت قوانین، فساد قضایی، ناکارآمدی دستگاه قضا، حسابرسی از مسئولین، نظارت کارآمد، داوری منازعات بین‌المللی، اجرای قوانین، مبارزه با جرایم اقتصادی، تعدد قوانین، تعدد قانونگذار، اصلاح مکرر قوانین	رهبر و همکاران (۱۳۸۶)؛ شاه حسینی و عطایی (۱۳۸۶)؛ جلال آبادی (۱۳۸۵)؛ عزیززاده دباغ (۱۳۹۴)؛ یوسفی (۱۳۸۲)؛ هرتیج (۲۰۲۲)؛ بانک جهانی (۲۰۲۳)
	بازبودن اقتصاد، آزادی اقتصادی، دخالت دولت، قاچاق، رانت اقتصادی، رقابت‌پذیری اقتصادی، نااطمینانی اقتصادی، ثبات اقتصادی، شفافیت اقتصادی، برنامه‌ریزی اقتصادی دولت، انحصارات دولتی، توسعه بازارهای مالی، حمایت‌های اقتصادی، کارایی بازارهای اقتصادی، ثبات متغیرهای اقتصادی، آزادی اقتصادی	رسولی و فرزین وش (۱۳۸۹)؛ رهبر و همکاران (۱۳۸۶)؛ شاه حسینی و عطایی (۱۳۸۶)؛ جلال آبادی (۱۳۸۵)؛ عزیززاده دباغ (۱۳۹۴)؛ دشتی (۱۳۸۷)؛ ختایی (۱۳۷۸)؛ نیلی (۱۳۸۴)؛ جهانگرد و فرهادی کیا (۱۳۸۱)؛ هادی زوز (۱۳۸۲)؛ هرتیج (۲۰۲۲)؛ بانک جهانی (۲۰۲۳)؛ مؤسسه خدمات ریسک سیاسی (۲۰۲۲)؛ مجله اکونومیست (۲۰۲۱)
	فساد اداری، کارآمدی دولت، سیاستگذاری سلیقه‌ای و خلق الساعه، تغییر موضع‌گیری‌های دولتی، عدم اجرای تعهدات حمایتی دولت، درصد تصدی‌گری دولت، پاسخگویی مسئولین، کارآمدی اداری	رهبر و همکاران (۱۳۸۶)؛ شاه حسینی و عطایی (۱۳۸۶)؛ هرتیج (۲۰۲۲)؛ بانک جهانی (۲۰۲۳)؛ مجله اکونومیست (۲۰۲۱)
	فساد سیاسی، ثبات سیاسی	شاه حسینی و عطایی (۱۳۸۶)؛ جلال آبادی (۱۳۸۵)؛ هرتیج (۲۰۲۲)؛ بانک جهانی (۲۰۲۳)؛ مؤسسه خدمات ریسک سیاسی (۲۰۲۲)؛ مجله اکونومیست (۲۰۲۱)؛ سازمان خانه آزادی (۲۰۲۳)

حوزه مطالعه	مؤلفه‌ها	منبع استناد
اسناد بالادستی	آزادی مدنی، ناآرامی‌های اجتماعی، نگرش منفی به سرمایه دار	شاه حسینی و عطایی (۱۳۸۶)؛ رهبر و همکاران (۱۳۸۶)؛ هرتیج (۲۰۲۲)؛ بانک جهانی (۲۰۲۳)؛ سازمان خانه آزادی (۲۰۲۳)
	روابط سیاسی با سایر کشورها، روابط اقتصادی همگرا و محکم در اقتصاد بین الملل	شاه حسینی و عطایی (۱۳۸۶)؛ جلال آبادی (۱۳۸۵)؛ عدالت فام (۱۳۸۵)؛ عزیزاده دباغ (۱۳۹۴)؛ هادی زنوز (۱۳۸۲)؛ مؤسسه خدمات ریسک سیاسی (۲۰۲۲)
	امنیت قضایی، عدالت قضایی، شفافیت قضایی، آگاهی قضایی، قاطعیت قضایی، حقوق مالکیت، حسن اجرای قانون، قوانین مشوق، سازگاری قوانین، ثبات قوانین، شفافیت قوانین، تراکم قوانین، بروز بودن قوانین، تسهیل قوانین، کارآمدی دستگاه قضا، نظارت کارآمد اقتصادی	قانون اساسی؛ سیاست‌های کلی علم و فناوری؛ سیاست‌های کلی امنیت اقتصادی؛ سیاست‌های کلی امنیت قضایی؛ سیاست‌های کلی تشویق سرمایه گذاری؛ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی؛ سیاست‌های کلی تولید ملی
	تبعیض اقتصادی، رانت اقتصادی، آزادی فعالیت اقتصادی، امنیت اقتصادی، حمایت‌های اقتصادی، مشوق‌های اقتصادی، تعامل دولت و فعالان اقتصادی، فساد اقتصادی، نیروی انسانی کارآمد، نیروی انسانی علمی، شفافیت اقتصادی، کارآمدی بازارهای مالی، محیط مناسب کسب و کار، توسعه علمی و فناوری و نوآوری در کشور، رقابت پذیری اقتصادی، توسعه مناطق آزاد و ویژه، کارآمدی نظام توزیع، هدایت اقتصادی کشور، توانمندسازی بخش خصوصی، مردمی کردن اقتصاد، دخالت‌های دولتی، شفافیت اطلاعات، اطلاع رسانی اقتصادی، مقاومت در برابر تکانه‌های خارجی، اخلال گری اقتصادی	قانون اساسی؛ سند چشم‌انداز؛ سیاست‌های کلی علم و فناوری؛ سیاست‌های کلی امنیت اقتصادی؛ سیاست‌های کلی امنیت قضایی؛ سیاست‌های کلی تشویق سرمایه گذاری؛ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی؛ سیاست‌های کلی بخش کشاورزی؛ سیاست‌های کلی نظام اداری؛ سیاست‌های کلی مشارکت اجتماعی؛ سیاست‌های کلی اشتغال؛ سیاست‌های کلی بخش مالی
	کارایی نظام اداری، سلامت اداری، تعامل مردم و دولت، همگرایی نهادهای حکومتی	قانون اساسی؛ سند چشم‌انداز؛ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی؛ سیاست‌های کلی نظام اداری
	امنیت سیاسی، امنیت نظامی، ثبات سیاسی، فساد سیاسی	سند چشم‌انداز
	امنیت اجتماعی، انسجام اجتماعی، اعتماد عمومی، مشارکت اجتماعی، وجدان کاری و مسئولیت پذیری، ملی‌گرایی مصرف‌کننده، تعصب ملی سرمایه‌گذار، ریسک-پذیری اقتصادی	سند چشم‌انداز؛ سیاست‌های کلی نظام اداری؛ سیاست‌های کلی مشارکت اجتماعی؛ فرمایشات امام خمینی
	دیپلماسی اقتصادی	سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

منبع: یافته‌های پژوهش

۴-۲. تجزیه و تحلیل آماری

برای ارزیابی تأثیر عوامل شناسایی شده بر امنیت سرمایه‌گذاری، از پرسشنامه خبرگان دانشگاهی و اقتصادی استفاده شده است که طی آن ۱۱۵ نفر از خبرگان، در قالب یک پرسشنامه سه طیفی (موافق، مخالف، بدون نظر) به سوالات پاسخ داده‌اند. سوالات مورد نظر در پرسشنامه، شامل ۶ بعد و ۶۵ گویه می‌باشند که از ۶۵ سوال، ۱۶ سوال در بعد حقوقی-قضایی، ۲۳ سوال در بعد اقتصادی، ۹ سوال در بعد اداری-مدیریتی، ۳ سوال در بعد سیاسی، ۱۱ سوال در بعد فرهنگی-اجتماعی و ۳ سوال در بعد بین‌المللی می‌باشد. برای ارزیابی صحت عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری با توجه به مناسبات بومی اقتصادی کشور، به توزیع فراوانی پاسخ خبرگان توجه شده و گویه‌هایی که کمتر از ۵۰ درصد از خبرگان پاسخ دهنده، موافقت خود را نسبت به اثرگذاری آنها بر امنیت سرمایه‌گذاری کشور اعلام کرده‌اند، به عنوان عاملی با اثری غیرمعنادار، از میان عوامل مؤثر حذف خواهد شد.

۴-۲-۱. تحلیل توصیفی

در این قسمت مشخصات جمعیت شناختی نمونه پژوهش (سابقه خدمت، تحصیلات و سمت) را که در زیر به آنها اشاره می‌شود، بیان می‌کنیم. در این تحقیق سه طیف برای تعیین هر یک از پاسخ دهندگان به لحاظ سابقه خدمت در نظر گرفته شده است که در خصوص توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر حسب سابقه خدمت و درصد فراوانی کارشناسان نمونه آماری این پژوهش در جدول (۲) ارائه شده است.

جدول شماره (۲) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر حسب سابقه خدمت

متغیر سابقه خدمت	درصد
زیر ۱۰ سال	۴۶
۱۰ تا ۲۰ سال	۴۲
۲۰ تا ۳۰ سال	۱۲
کل	۱۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

در این تحقیق سه طیف برای تعیین هر یک از پاسخ دهندگان به لحاظ تحصیلات در نظر گرفته شده است که در خصوص توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر حسب متغیر تحصیلات و درصد فراوانی کارشناسان نمونه آماری این پژوهش در جدول (۳) ارائه شده است.

جدول شماره (۳) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر حسب تحصیلات

متغیر تحصیلات	درصد
کارشناسی	۱۲
کارشناسی ارشد	۴۶
دکتری	۴۲
کل	۱۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین از حیث نوع فعالیت و سمت خدمتی، درصد فراوانی کارشناسان نمونه آماری این پژوهش در جدول (۴) ارائه شده است.

جدول شماره (۴) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر حسب سنوات خدمت

متغیر سنوات خدمت	درصد فراوانی
عضو هیئت علمی	۳۳
پژوهشگر	۲۹
عضو هیئت مدیره	۳۸
کل	۱۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

۴-۲-۲. روایی و پایایی

روایی یکی از ملاک‌های ارزیابی ابزار می‌باشد که به دنبال این است که ابزار اندازه‌گیری تا چه حد خصیصه مورد نظر را می‌سنجد؟ (سرمد و همکاران، ۱۳۸۵: ۷۱). برای بررسی روایی ابزار از روایی صوری و محتوا^۱ استفاده شده که توسط چند تن از خبرگان مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است. پایایی نیز یکی از ویژگی‌های فنی ابزار اندازه‌گیری است که نشان می‌دهد نتایج ابزار تا چه حد پایدار و ثابت است (علیزاده، ۱۳۹۳: ۷۳). در این تحقیق از ضریب آلفای کرونباخ^۲ برای بررسی پایایی ابزار استفاده شد و برای این منظور ۱۱۵ پرسشنامه نمونه با داده‌های خروجی و با کمک نرم افزار آماری SPSS مورد آزمون قرار گرفت و زیر مقیاس ابزار محاسبه شده و نتایج در جدول (۵) آورده شده است.

جدول شماره (۵) ضریب آلفای کرونباخ برای عوامل اخلاق در امنیت سرمایه گذاری

مقیاس	تعداد عوامل	ضریب آلفای کرونباخ
کل عوامل	۶۰	۰/۹۵۴

منبع: یافته‌های پژوهش

ضریب آلفای کرونباخ در این تحقیق برابر با عدد ۰/۹۵۴ می‌باشد که به دلیل بالا بودن، نشان دهنده پایایی پرسشنامه می‌باشد.

۴-۲-۳. تحلیل استنباطی

۴-۲-۳-۱. تحلیل عوامل حقوقی - قضایی

در بعد حقوقی و قضایی ۱۶ گویه مدنظر قرار گرفته اند که از این ۱۶ گویه، ۱ گویه (تعدد قوانین) به دلیل اینکه درصد پاسخ گویی خبرگان به سوال، کمتر از ۵۰ درصد بوده است (۳۷/۵)، بایستی از میان عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری در بعد حقوقی - قضایی حذف شود. از میان این ۱۵ گویه بیشترین درصد موافقین

1 content validity

2 Cronbach's Alpha

مربوط به عوامل "تضمین حقوق مالکیت، کیفیت قوانین ناظر بر سرمایه‌گذار و سرمایه‌گذاری، حاکمیت قانون، اعمال قانون و کیفیت عملکرد قضایی" بوده است.

جدول شماره (۶) ارزیابی عوامل حقوقی - قضایی مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری مبتنی بر فراوانی نظر خبرگان

ردیف	گویه‌های بعد حقوقی - قضایی	درصد توزیع پاسخ‌ها		
		موافق	بدون نظر	مخالف
۱	تضمین حقوق مالکیت	۱۰۰	-	-
۲	کیفیت قوانین ناظر بر سرمایه‌گذار و سرمایه‌گذاری	۹۵/۸	۴/۲	-
۳	تعدد قوانین	۳۷/۵	۳۷/۵	۲۵
۴	تعدد قانونگذار	۵۰	۲۵	۲۵
۵	اصلاح مکرر قوانین	۷۰/۸	۸/۳	۲۰/۸
۶	حاکمیت قانون	۹۵/۸	۴/۲	-
۷	اعمال قانون	۹۵/۸	۴/۲	-
۸	تساوی ذی نفعان سرمایه‌گذاری در برابر قانون	۸۳/۳	۸/۳	۸/۳
۹	قوانین مشوق و حمایتی برای سرمایه‌گذاری	۸۷/۵	۱۲/۵	-
۱۰	ضمانت اجرای قراردادها	۹۱/۷	۸/۳	-
۱۱	موانع قانونی سرمایه‌گذار بخصوص خارجی	۷۰/۸	۱۲/۵	۱۶/۷
۱۲	عدالت قضایی	۸۷/۵	۱۲/۵	-
۱۳	کیفیت عملکرد قضایی	۹۵/۸	۴/۲	-
۱۴	حسابرسی از مسئولین	۷۹/۵	۱۲/۵	۸/۳
۱۵	عملکرد فرآیندهای نظارتی	۹۱/۷	۴/۲	۴/۲
۱۶	اختلافات طرف‌های داخلی و خارجی در داوری منازعات بین‌المللی	۵۸/۳	۳۷/۵	۴/۲

منبع: یافته‌های پژوهش

۴-۳-۲. تحلیل عوامل اقتصادی

در بعد اقتصادی ۲۳ گویه در نظر گرفته شده است که از این کل، ۲ گویه (محدودیت‌های ارزشی و اسلامی اقتصادی، توسعه مناطق آزاد و یا ویژه اقتصادی) چون درصد پاسخ گویی خبرگان، کمتر از ۵۰ درصد بوده است (۴۱/۷، ۲۵). بایستی از میان عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری در بعد اقتصادی حذف شود. از میان ۲۱ گویه باقیمانده بیشترین درصد موافقت مربوط به عوامل "بی‌ثباتی و نااطمینانی اقتصادی در متغیرها و رفتار اقتصادی

دولت، شفافیت اقتصادی، ارائه اطلاعات، داده ها، گزارش ها و اطلاع رسانی و رقابت پذیری یا عدم تبعیض اقتصادی" بوده است.

جدول شماره (۷) ارزیابی عوامل اقتصادی مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری مبتنی بر فراوانی نظر خبرگان

ردیف	گویه های بعد اقتصادی	درصد توزیع پاسخ ها		
		موافق	بدون نظر	مخالف
۱	آزادی اقتصادی	۸۳/۳	۱۶/۷	-
۲	محدودیت های ارزشی و اسلامی اقتصادی	۲۵	۴۵/۸	۲۹/۲
۳	بی ثباتی و نااطمینانی اقتصادی در متغیرها و رفتار اقتصادی دولت	۸۷/۵	-	۱۲/۵
۴	بازبودن اقتصاد	۷۰/۸	۷۱۶	۱۲/۵
۵	شفافیت اقتصادی، ارائه اطلاعات، داده ها، گزارش ها و اطلاع رسانی	۱۰۰	-	-
۶	نبود نظام استاندارد شفاف و صریح و مشخص برای کالاهای تولیدی	۶۲/۵	۱۶/۷	۲۰/۸
۷	مشوق ها و حمایت های اقتصادی	۶۶/۷	۲۰/۸	۱۲/۵
۸	دخالت و یا اخلاص گری دولت	۷۵	۸/۳	۱۶/۷
۹	توسعه بازارهای مالی	۸۳/۳	۱۲/۵	۴/۲
۱۰	فساد اقتصادی	۸۷/۵	-	۱۲/۵
۱۱	رقابت پذیری یا عدم تبعیض اقتصادی	۹۵/۸	۴/۲	-
۱۲	کارایی اقتصادی و عدم رانته بودن اقتصاد در بازارها و بخش ها	۸۷/۵	۱۲/۵	-
۱۳	وجود نیروی انسانی مطلوب	۷۰/۸	۲۹/۲	-
۱۴	دسترسی آسان و کم هزینه به عوامل تولید	۷۰/۸	۲۵	۴/۲
۱۵	وجود استراتژی مشخص اقتصادی و وجود نهادهای مکفی متولی	۷۹/۲	۲۰/۸	-
۱۶	مقاومت متغیرها و بازارها در برابر تکان ها و شوک های خارجی	۷۰/۸	۲۵	۴/۲
۱۷	توسعه مناطق آزاد و یا ویژه اقتصادی	۴۱/۷	۳۳/۳	۲۵
۱۸	کارآمدی اقتصادی	۸۳/۳	۱۲/۵	۴/۲
۱۹	توسعه علم و فناوری و نوآوری در کشور	۷۳/۹	۲۱/۷	۴/۳
۲۰	توانمندسازی بخش خصوصی	۶۹/۶	۳۰/۴	-
۲۱	تعامل دولت و فعالان اقتصادی	۸۲/۶	۱۷/۴	-

ردیف	گویه‌های بعد اقتصادی	درصد توزیع پاسخ‌ها		
		موافق	بدون نظر	مخالف
۲۲	نقدشوندگی در اقتصاد	۵۶/۵	۳۹/۱	۴/۳
۲۳	نهادهای موازی و مسئولیت ناپذیر اقتصادی	۶۰/۹	۳۰/۴	۸/۷

منبع: یافته‌های پژوهش

۳-۳-۲-۴. تحلیل عوامل اداری - مدیریتی

در بعد اداری - مدیریتی ۹ گویه مدنظر قرار گرفته اند که از این تعداد، ۱ گویه (شکاف میان انتظارات مردم و عملکرد دولت) به دلیل اینکه درصد پاسخ گویی خبرگان به سوال، کمتر از ۵۰ درصد بوده است (۳۴/۸)، بایستی از میان عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری در بعد اداری - مدیریتی حذف شود. از میان این ۸ گویه بیشترین درصد موافقین مربوط به عوامل "کیفیت نظام اداری، ثبات دولت و نوع سیاست گذاری و بی اعتنای دولت به تعهدات" بوده است.

جدول شماره (۸) ارزیابی عوامل اداری - مدیریتی مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری مبتنی بر فراوانی نظر خبرگان

ردیف	گویه‌های بعد اداری - مدیریتی	درصد توزیع پاسخ‌ها		
		موافق	بدون نظر	مخالف
۱	فساد اداری	۸۷	۱۳	-
۲	کیفیت نظام اداری	۱۰۰	-	-
۳	کیفیت نیروی انسانی اداری	۷۳/۹	۱۳	۱۳
۴	عدم نگاه برنامه‌ریزی بلندمدت دولت	۷۸/۳	۸/۷	۱۳
۵	ثبات دولت در نوع سیاست گذاری	۱۰۰	-	-
۶	کاهش تصدی گری دولت و مشارکت مردمی	۶۹/۶	۳۰/۴	-
۷	پاسخگویی دولت، مسئولین و مدیران	۸۷	۱۳	-
۸	بی اعتنای دولت به تعهدات	۹۱/۳	۴/۳	۴/۳
۹	شکاف میان انتظارات مردم و عملکرد دولت	۳۴/۸	۴۷/۸	۱۷/۴

منبع: یافته‌های پژوهش

۴-۳-۲-۴. تحلیل عوامل سیاسی

در بعد سیاسی ۳ گویه مدنظر قرار گرفته اند که میزان پاسخ گویی خبرگان به همه گویه‌ها بیش از ۵۰ درصد بوده و بیشترین درصد موافقین مربوط به عامل "امنیت نظامی و فساد سیاسی" بوده است. جدول شماره (۹) ارزیابی عوامل سیاسی مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری مبتنی بر فراوانی نظر خبرگان

ردیف	گویه‌های بعد سیاسی	درصد توزیع پاسخ‌ها		
		موافق	بدون نظر	مخالف
۱	ثبات یا امنیت سیاسی	۹۱/۳	۸/۷	-
۲	فساد سیاسی	۹۵/۷	-	۴/۳
۳	امنیت نظامی	۱۰۰	-	-

منبع: یافته‌های پژوهش

۴-۳-۵. تحلیل عوامل فرهنگی - اجتماعی

در زمینه فرهنگی-اجتماعی، ۱۱ گویه مورد بررسی قرار گرفته است. از این تعداد، یک گویه با عنوان "محدودیت‌های ارزشی و اسلامی" به دلیل اینکه درصد پاسخ‌دهی کارشناسان به این سؤال کمتر از ۵۰ درصد (۲۶/۱) بوده، باید از میان عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری در این بعد حذف گردد. از میان ۱۰ گویه باقیمانده، بیشترین درصد موافقین مربوط به عوامل "ثبات و امنیت و آرامش اجتماعی و اعتماد عمومی بخصوص میان فعالان اقتصادی" بوده است.

جدول شماره (۱۰) ارزیابی عوامل فرهنگی-اجتماعی مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری مبتنی بر فراوانی نظر خبرگان

ردیف	گویه‌های بعد فرهنگی - اجتماعی	درصد توزیع پاسخ‌ها		
		موافق	بدون نظر	مخالف
۱	ثبات و امنیت و آرامش اجتماعی	۹۱/۳	۸/۷	-
۲	آزادی مدنی	۵۲/۲	۴۳/۵	۴/۳
۳	انسجام و همگرایی اجتماعی	۶۰/۹	۳۴/۸	۴/۳
۴	مشارکت اجتماعی	۶۵/۲	۲۱/۷	۱۳
۵	وجدان کاری و مسئولیت‌پذیری	۷۳/۹	۲۱/۷	۴/۳
۶	روحیه کارآفرینی و ریسک‌پذیری اقتصادی	۷۳/۹	۲۲/۳	۳/۸
۷	نگرش منفی به سرمایه و سرمایه‌دار	۷۳/۹	۱۳	۱۳
۸	تعصب ملی سرمایه‌گذار در سرمایه‌گذاری در امور تولیدی	۵۶/۵	۱۷/۴	۲۶/۱
۹	اعتماد عمومی بخصوص میان فعالان اقتصادی	۷۸/۳	۲۱/۷	-
۱۰	ملی‌گرایی مصرف‌کننده در مصرف کالای داخلی	۵۶/۵	۲۶/۱	۱۷/۴
۱۱	محدودیت‌های ارزشی و اسلامی	۲۶/۱	۴۳/۵	۳۰/۴

منبع: یافته‌های پژوهش

۴-۳-۶. تحلیل عوامل بین المللی

در بعد بین‌المللی، ۳ گویه مورد توجه قرار گرفته‌اند که در تمامی آن‌ها درصد پاسخ‌دهی کارشناسان بیش از ۵۰ درصد بوده است. بنابراین، تعداد گویه‌های مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری در این بعد به ۳ عدد محدود می‌شود. از میان این ۳ گویه، بالاترین درصد موافقین به عوامل «دیپلماسی اقتصادی و تحریم‌های اقتصادی» اختصاص دارد.

جدول شماره (۱۱) ارزیابی عوامل بین المللی مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری مبتنی بر فراوانی نظر خبرگان

ردیف	گویه‌های بعد بین المللی	درصد توزیع پاسخ‌ها		
		موافق	بدون نظر	مخالف
۱	دیدگاه جامعه بین الملل از شرایط سرمایه‌گذاری در ایران	۷۳/۹	۲۶/۱	-
۲	تحریم‌های اقتصادی	۹۱/۳	-	۸/۶
۳	دیپلماسی اقتصادی	۱۰۰	-	-

منبع: یافته‌های پژوهش

در این قسمت می‌توان عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری را پس از اعمال نظر خبرگان دانشگاهی و اقتصادی، در ابعاد ۶ گانه و مؤلفه‌های مختلف هر بعد، به صورت جدول شماره (۱۲) خلاصه بندی نمود. جدول شماره (۱۲) جمع بندی ارزیابی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری مبتنی بر نظر خبرگان

ابعاد	مؤلفه‌ها	عوامل‌ها
۴:۱:۱:۱	کیفیت قوانین	تضمین حقوق مالکیت (عدم تعرض به سرمایه، سلب مالکیت خصوصی، مصادره اموال)
		کیفیت قوانین سرمایه‌گذار و سرمایه‌گذاری (سهولت، پیچیدگی، ثبات، شفافیت، سازگاری، بروز بودن)
		قوانین مشوق و حمایتی برای سرمایه‌گذاری (تسهیلات، حمایت‌ها)
		موانع قانونی سرمایه‌گذاری بخصوص خارجی (مالکیت‌زمین، تضمین اصل / سود سرمایه‌گذاری، حدود تملک بنگاه)
۴:۱:۲:۱	عملکرد قانون‌گذار	تعدد قانون‌گذار اصلاح مکرر قوانین
	عملکرد مجری قانون	حاکمیت قانون (در برابر بی توجهی به قانون) اعمال قانون (اجرا و حسن اجرای قانون) تساوی در برابر قانون (سرمایه‌گذار داخلی - خارجی، خصوصی - دولتی)، ضمانت اجرای قراردادها
۴:۱:۳:۱	عملکرد قضایی	عدالت قضایی (دسترسی برابر به سیستم قضایی) کیفیت عملکرد قضایی (فساد، امنیت، شفافیت، قاطعیت، کارآمدی)

ابعاد	مؤلفه ها	عامل ها
عملکرد نظارتی	عملکرد نظارتی	حل اختلافات ذی نفعان اقتصادی داخلی و خارجی در داوری منازعات بین المللی
		حسابرسی از مسئولین
		عملکرد نظارتی (نظارت کارآمد، منسجم، مستقل و قوی)
سیاسی	عوامل داخلی	ثبات یا امنیت سیاسی (کودتا، شورش، بروز درگیری داخلی، تنش جناح های سیاسی)
	عوامل خارجی	فساد سیاسی (فساد حاکمیت)
		امنیت نظامی (جنگ)
اداری - مدیریتی	فرآیند اداری	فساد اداری (رشوه، پارتی بازی)
		کیفیت نظام اداری (شفافیت، پیچیدگی، کارآمدی و طول کشیدن فرآیند اداری)
		کیفیت نیروی انسانی اداری (کارآمدی، بروز بودن، تعهد، وجدان کاری، تخصص، شایسته سالاری)
	سیاست - گذاری مدیریتی	عدم نگاه برنامه ریزی بلندمدت دولت (سیاست گذاری سلیقه ای، خلق الساعه، غیر کارشناسی)
		ثبات دولت (ثبات مواضع، مسئولیت ها و سیاست گذاری ها، عدم موازی کاری و همگرایی نهادها)
		کاهش تصدی گری دولت و مشارکت مردمی
	تعهدات مدیریتی	پاسخگویی دولت، مسئولین و مدیران
		بی اعتنای دولت به تعهدات (انجام حمایت های قانونی، قراردادهای)
اقتصادی	مؤلفه های مطلوب نظام کلان اقتصادی متعارف	آزادی اقتصادی (فعالیت اقتصادی، نیروی انسانی، تعیین قیمت، نقل و صل و سود سرمایه، قراردادهای)
		بی ثباتی و ناطمینانی اقتصادی در متغیرها و رفتار اقتصادی دولت (در حوزه بازرگانی، پولی، مالی، ارزی)
		بازبودن اقتصاد (موانع تجاری، تعرفه ها، موانع قانونی)
		شفافیت اقتصادی، ارائه اطلاعات، گزارش ها و اطلاع رسانی (عدم فعالیت اقتصادی زیرزمینی)
		رقابت پذیری و عدم تبعیض اقتصادی (بخش های اقتصادی، سرمایه گذاران، بخش خصوصی، رانت، انحصار)
		کارایی اقتصادی و عدم رانتی بودن اقتصاد (در بخش های اقتصادی و بازارهای اقتصادی)
		مقاومت متغیرها و بازارها در برابر تکان ها و شوک های خارجی
		کارآمدی اقتصادی (نظام توزیع، قیمت گذاری، کیفیت نهادها، کارایی سازمان های اقتصادی)
		نقدشوندگی در اقتصاد
	حمایت های اقتصادی	مشوق ها و حمایت های اقتصادی (معافیت ها، ارز ارزان، تسهیلات ارزان، جلوگیری از واردات بی حد)
		توسعه کمی و کیفی بازارهای مالی (سرمایه، مالی، بیمه)، ابزار تامین مالی، توسعه ابزار مدیریت ریسک
		دخالت و یا اخلاص گری دولت (تعیین قیمت، تخصیص منابع، تسهیلات تکلیفی)
		وجود استراتژی مشخص اقتصادی و وجود نهادهای مکفی متولی
		توانمندسازی بخش خصوصی (مردمی کردن اقتصاد، واگذاری بخش دولتی)
		تعامل دولت و فعالان اقتصادی
	نقش حاکمیت در اقتصاد	نهادهای موازی و مسئولیت ناپذیر اقتصادی

ابعاد	مؤلفه‌ها	عامل‌ها
	نظارت اقتصادی	فساد اقتصادی (قاچاق، پولشویی، سلامت بازارهای اقتصادی، جرایم اقتصادی)
		نظام استاندارد شفاف و صریح و مشخص برای کالاهای تولیدی
	نهاده‌های اقتصادی	وجود نیروی انسانی مطلوب (کارآمد، بهره‌ور، علمی، خلاق، نوآور)
		دسترسی آسان و کم هزینه به عوامل تولید (سرمایه فیزیکی، مالی، نیروی انسانی، تکنولوژی)
		توسعه علم و فناوری و نوآوری در کشور (نقش پررنگ دانشگاه در صنعت، اقتصاد دانش بنیان)
توسعه اقتصادی	مؤلفه‌های اجتماعی	ثبات و امنیت و آرامش اجتماعی (درگیری قومی و ...)
		انسجام و همگرایی اجتماعی
		مشارکت اجتماعی (مشارکت مردم در اقتصاد و امور اجتماعی)
		اعتماد عمومی بخصوص میان فعالان اقتصادی
	مؤلفه‌های فرهنگی	ازادی مدنی (ازادی فردی)
		وجدان کاری و مسئولیت پذیری
		روحیه کارآفرینی و ریسک‌پذیری اقتصادی
		نگرش منفی به سرمایه و سرمایه‌دار
		تعصب ملی سرمایه‌گذار در سرمایه‌گذاری در امور تولیدی
		ملی‌گرایی مصرف‌کننده در مصرف کالای داخلی
توسعه اجتماعی	عوامل خارجی	دیدگاه جامعه بین الملل (ریسک برآورده شده از سوی سازمان‌های بین‌المللی)
		تحریم‌های اقتصادی
	عوامل داخلی	دیپلماسی اقتصادی (روابط سیاسی با سایر کشورها، روابط اقتصادی همگرا و محکم)

منبع: یافته‌های پژوهش

۵. نتیجه‌گیری

سیاست‌گذاران اقتصادی همواره به دنبال رشد اقتصادی به عنوان یکی از مهمترین اهداف اقتصادی و فراهم نمودن بستر تحقق آن در کشورها بوده‌اند. یکی از مؤلفه‌های غیر قابل انکار مؤثر بر رشد اقتصادی میزان سرمایه‌گذاری جهت تجمع سرمایه بوده که خود تابع امنیت سرمایه‌گذاری است و این عامل مهم وابسته به ابعاد اقتصادی، حقوقی و قضایی، اداری و مدیریتی، فرهنگی و اجتماعی، سیاسی و بین‌المللی می‌باشد. اهمیت این موضوع و نیز تاکیدات مقام رهبری در سال جهش تولید و مردمی‌سازی اقتصاد دلیل شناسایی و ارزیابی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری با دیدی جامع و کلان‌نگر در این مقاله بوده است.

در این تحقیق عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری در سه منبع اصلی (مانی نظری و پیشینه تحقیقات انجام شده، مطالعات مؤسسات بین المللی و اسناد بالادستی) مورد شناسایی قرار گرفته و در ۶ بُعد اقتصادی، سیاسی، اداری - مدیریتی، فرهنگی - اجتماعی، بین المللی، و حقوقی - قضایی و ۶۵ مؤلفه طبقه بندی شده است. در بعد حقوقی - قضایی، مؤلفه های کیفیت قوانین، عملکرد قانون گذار، عملکرد مجری قانون، عملکرد قضایی و عملکرد نظارتی؛ در بعد سیاسی، عوامل داخلی و عوامل خارجی؛ در بعد اداری - مدیریتی، مؤلفه های فرآیند اداری، سیاست گذاری مدیریتی در سطح کشور و نیز تعهدات مدیریتی در کشور؛ در بعد فرهنگی - اجتماعی مؤلفه های فرهنگی و مؤلفه های اجتماعی و در بعد اقتصادی، مؤلفه های مطلوب نظام اقتصادی متعارف، حمایت های اقتصادی، نقش حاکمیت در اقتصاد، نظارت اقتصادی و فراهم بودن نهاده های اقتصادی، مؤلفه های مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری می باشند که در گام بعد با ابزار پرسشنامه و مبتنی بر نظر ۱۱۵ خبره اقتصادی و دانشگاهی مورد ارزیابی قرار گرفته اند و در نهایت مدل مفهومی و بومی عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری ارائه شده است. خبرگان معتقدند از بین عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری بر روی تضمین حقوق مالکیت، شفافیت اقتصادی، کیفیت نظام اداری، ثبات دولت در نوع سیاست گذاری، امنیت نظامی و دیپلماسی اقتصادی، دارای بیشترین اجماع می باشند.

منابع و مأخذ

منابع فارسی

- اکبری، محمود. (۱۳۸۹). *امنیت اقتصادی و تأثیر آن بر سرمایه‌گذاری در ایران* (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه پیام نور، واحد تهران.
- برادران، حسین. (۱۳۸۷). *بانک جهانی؛ نقش دولت در جهان در حال تحول*. تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی.
- برنسون، ویلیام هنری. (۱۳۸۶). *سیاست‌های اقتصاد کلان* (ترجمه عباس شاکری، چاپ ۱۰). تهران: انتشارات نی.
- برومند، شهرام. (۱۳۸۶). *وضعیت امنیت اقتصادی در ایران و کشورهای منتخب و همچنین شاخص‌های مربوط به آن*. تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- بیدآباد، بهمن. (۱۳۸۰). *امنیت اقتصادی و رشد سرمایه‌گذاری*. در مجموعه مقالات همایش مسائل سیاستگذاری کلان اقتصادی در ایران. تهران.
- ترابی اسفینایی، احمد؛ فلاح، محمد فاضل؛ چاووشی، سید کاظم و غلامی جمکرانی، رضا. (۱۴۰۱). امکان‌سنجی سرمایه‌گذاری جسورانه از منظر فقهی، قانونی و اقتصادی در ایران. *اقتصاد اسلامی*، ۲۲(۸۵)، ۱۶۱-۱۸۸.
- تقی‌پور، سعید. (۱۳۸۴). *عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و راهکارهای ارتقاء آن در ایران* (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.
- جلال‌آبادی، ابراهیم. (۱۳۸۵). *بررسی نقش امنیت، قوانین و مقررات و توسعه بازارهای مالی بر سرمایه‌گذاری*. مجلس و پژوهش، ۱۳(۵۲)، ۱۰۵-۱۳۰.
- جهانگرد، ابوالفضل و فرهادی کیا، علی. (۱۳۸۱). *شاخص‌های پیشرو اقتصاد ایران*. تهران: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، دفتر اقتصاد کلان.
- جهانیان، نادر. (۱۳۸۵). *امنیت اقتصادی* (چاپ سوم). تهران: کانون اندیشه جوان.
- چینی، حسین. (۱۳۸۲). *عوامل مؤثر بر امنیت اقتصادی شامل امکانات، محدودیت‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها*. در همایش راهکارهای توسعه و امنیت اقتصادی. تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی.
- حسین‌زاده بحرینی، محمدحسین و شریف‌آزاده، محمدرضا. (۱۳۸۲). *تأثیرپذیری سرمایه‌گذاری خصوصی از شاخص‌های امنیت اقتصادی* (۱۳۵۸-۱۳۷۹) در ایران. نامه مفید، ۳۸، ۵۵-۸۰.
- ختایی، منصور. (۱۳۷۸). *گسترش بازارهای مالی و رشد اقتصادی*. تهران: مؤسسه تحقیقاتی پولی و بانکی.

- دانشور حکیمی مبینی، علیرضا. (۱۳۸۷). تحلیل سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و تأثیر آن بر رشد اقتصادی با تأکید بر مورد اقتصاد ایران (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه امام صادق (ع).
- دشتی، سیداحمد. (۱۳۸۷). بررسی روند سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و رشد اقتصادی در ایران. تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس، دفتر مطالعات اقتصادی.
- صامتی، مسعود، و فرامرزیور، بهروز. (۱۳۸۳). بررسی موانع سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی ایران. اقتصاد کشاورزی و توسعه، ۱۲(۴۵)، ۲۵-۴۸.
- رحیمی بروجردی، علی. (۱۳۷۷). تحلیل نظری و تجربی درباره تأثیر متغیرهای درون‌زا و برون‌زا بر فرار سرمایه و جذب سرمایه‌گذاری خارجی. تهران: مؤسسه تحقیقاتی پولی و بانکی.
- رسولی، کریم، و فرزین‌وش، ابوالقاسم. (۱۳۸۹). تحلیل ارتباط میان امنیت اقتصادی و درآمدهای مالیاتی. پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی. بازیابی از www.sid.ir
- رضائی پشته‌نوئی، یوسف و میرعسکری، سیدرضا. (۱۴۰۲). بررسی عوامل بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان. توسعه و سرمایه، ۱۸(۱)، ۱۸۹-۲۱۱.
- رنجبر، محمد. (۱۳۸۶). بررسی پدیده فرار سرمایه از ایران (دوره جمهوری اسلامی) (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه تهران.
- رهبر، فرهاد. (۱۳۸۴). بررسی موانع تشکیل سرمایه و سرمایه‌گذاری در بخش صنعت. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- رهبر، فرهاد و مظفری خامنه، فرزاد. (۱۳۸۶). حوزه‌های تقویت امنیت سرمایه‌گذاری و تأثیر آن بر توسعه اقتصادی. مطالعات دفاعی و استراتژیک، ۸(۳۰)، ۵۶-۸۸.
- سعادت‌مهر، محمد. (۱۳۹۰). تحلیل تأثیر امنیت بر سرمایه‌گذاری خصوصی در ایران. پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی، ۱(۲)، ۷۵-۹۸.
- شاکرین، منصور. (۱۳۷۳). اهمیت بیمه در بازار سرمایه و تأمین امنیت سرمایه‌های ملی. صنعت بیمه، ۳(۳۵)، ۸۰-۹۱.
- شاه‌حسینی، سیدمجید و عطایی، علی. (۱۳۸۶). امنیت اقتصادی و ملی. تهران: دفتر مطالعات اقتصادی پژوهش‌های مجلس.
- شیرکوند، سعید. (۱۳۹۰). تحلیل عوامل تأثیرگذار بر ارزیابی و بهبود شرایط کسب و کار در ایران. تهران: اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران.
- عدالت‌فام، محمد. (۱۳۸۵). تبیین عوامل اقتصادی مؤثر بر جذب سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی در ایران (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز.
- عزتی، محمد و دهقان، محمدعلی. (۱۳۸۷). امنیت اقتصادی در ایران. تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

- عزیزاده دباغ، رضا. (۱۳۹۴). *آسیب‌شناسی وضعیت سرمایه‌گذاری خارجی در بازار سرمایه ایران*. تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس، معاونت پژوهش‌های اقتصادی.
- عمید، حسن. (۱۳۸۹). *فرهنگ آنالین فارسی عمید*. بازیابی از www.vajeyab.com
- دایلی، فرانک کی، و براون، کیت سی. (۱۳۸۴). *تجزیه و تحلیل سرمایه‌گذاری و مدیریت سبد اوراق بهادار* (ترجمه غلامرضا اسلامی بیدگلی، فرشاد هییتی و فریدون رهنمای رودپشتی). تهران: پژوهشکده امور اقتصادی.
- فرح‌پور، مسعود. (۱۳۸۳). *فقر، فساد و تبعیض: موانع توسعه در ایران*. تهران: انتشارات رسا.
- فرهاد، نادر. (۱۳۸۴). *مقدمه‌ای بر ثبات مالی. روند (نشریه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران)*، ۱۵(۴۵)، ۷۲-۵۵.
- قاسمی ورنامخواستی، محمد. (۱۳۸۶). *بررسی عوامل نهادی و ساختاری مؤثر بر سرمایه‌گذاری خارجی (با تأکید بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی)* (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه امام صادق (ع).
- قاسمیان، سیدحسین. (۱۳۸۲). *بررسی مفهوم امنیت اقتصادی و تأثیر آن بر پیشرفت اقتصادی*. در *همایش راهکارهای توسعه و امنیت اقتصادی*. تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی.
- کارشناسان، علی. (۱۳۸۴). *بررسی عدم اطمینان اقتصاد کلان و تأثیر آن بر سرمایه‌گذاری خصوصی در کشورهای اوپک (رساله دکتری)*. دانشگاه تهران.
- محمدقلی یوسفی. (۱۳۸۲). *اقتصاد صنعتی*. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی.
- مزاشو، زهرا. (۱۳۸۷). *امنیت ملی و اقتصادی*. تهران: مجله تدبیر اقتصادی.
- مقام معظم رهبری. (۱۳۹۶). *بیانات در حرم مطهر رضوی (۱ فروردین ۱۳۹۶)*. تهران: دفتر حفظ و نشر آثار.
- مقام معظم رهبری. (۱۳۹۶). *بیانات در دیدار مسئولان نظام (۲۲ خرداد ۱۳۹۶)*. تهران: دفتر حفظ و نشر آثار.
- میرمعزی، سیدحسین. (۱۳۹۰). *نظام اقتصادی اسلام*. تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- میزراخانی، حسین، و نوری، علی. (۱۳۹۲). *شناسایی مهم‌ترین عوامل افزایش ریسک سرمایه‌گذاری در بخش صنعت ایران و ارائه راهکارهایی به منظور کاهش آثار منفی آن‌ها*. *مجله اقتصادی*، ۱۰(۹۹)، ۴۸-۳۳.
- نخلی، سیدرضا. (۱۳۹۶). *بررسی عوامل ایجاد/اخلال امنیت سرمایه‌گذاری در اقتصاد ملی و ارائه راهکارهای مقابله با آن* (پروژه سرباز نخبگان). دانشگاه دفاع ملی، پژوهشکده مطالعات راهبردی و امنیت ملی.
- نورائی، منصور. (۱۳۸۴). *جذب سرمایه‌گذاری خارجی در جمهوری اسلامی ایران و روش‌های نگهداری آن* (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.

- نورث، داگلاس. (۱۳۷۷). *سازمان‌ها، تحولات نهادی و کارایی اقتصادی* (ترجمه محمدرضا معینی). تهران: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.
- هادی‌زنور، بهرام. (۱۳۸۲). *تجربه سیاست‌های صنعتی در ایران (۱۳۷۴-۱۳۸۰)*. تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- هژبرکیانی، کاظم، و ناهیدی، محمدرضا. (۱۳۹۰). اثر بهره‌وری نیروی کار، امنیت سرمایه‌گذاری، نرخ ارز و وضعیت تجاری بر جلب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران در شرایط پایدار و ناپایدار. *مدیریت بهره‌وری (فراسوی مدیریت)*، ۴(۱۶)، ۱۷۳-۲۲۲.
- وحدت‌کار، محمد. (۱۳۹۲). تحلیل و شناسایی نیازمندی‌های ارتقاء شرایط کسب‌وکار در ایران. در *همایش ملی بهبود محیط کسب‌وکار* (صص. ۷۴۹-۷۷۴). تهران.

منابع لاتین

- Aleksy, K., Mariia, H., Henryk, D., Nataliia, T., & Oksana, O. (2021). On the application of the concept of circular economy to ensure balanced sustainable development of the national logistics system in Ukraine. *Intellectualization of Logistics and Supply Chain Management*, (7-8), 6-25.
- Bondarenko, S., Tkachuk, H., Klochan, I., Mokhnenko, A., Liganenko, I., & Martynenko, V. (2023). Modeling of economic security of the enterprise at change of investment maintenance. *Studies of Applied Economics*, 39(7).
- Doing Business. (n.d.). Retrieved from <http://www.doingbusiness.org>
- Fabricius, M. (1998). *The impact of economic security on bank deposits and investment*. IMF Working Paper.
- Fedderke, J., & Klitgaard, R. (1998). Economic growth and social indicators: An exploratory analysis. *Economic Development and Cultural Change*, 46(3), 455-489.
- Freedom House. (n.d.). Retrieved from <http://www.freedomhouse.org>
- Kaufmann, D., Kraay, A., & Lobaton, P. (1999). *Governance is important*. World Bank.
- Khan, M., & Reinhart, C. (1990). *Private sector investment and economic development in emerging economies*.
- Kharlamova, G. (2014). Investment security in industries: Evaluation of ratings. *Procedia Economics and Finance*, 16, 657-668.
- Knack, S., & Keefer, P. (1995). Institutions and economic outcomes: Cross-country assessments of institutional measures using alternatives. *Economics and Politics*, 7(3), 207-227.
- Kwilinski, A., Dielini, M., Mazuryk, O., Filippov, V., & Kitseliuk, V. (2020). *System constructs for the investment security of a country*.

- Nakhli, R., Rafat, M., Bakhshi Dastjerdi, R., & Rafei, M. (2021). Oil sanctions and their transmission channels in the Iranian economy: A DSGE model. *Resources Policy*, 70, 101963.
- Niedziółka, D., & Czyżak, P. (2017). *The financial stability of power plants*. SGH Warsaw School of Economics.
- Poirson, H. (1998). *Economic security, private investment and growth in developing countries* (IMF Working Paper WP/98/14).
- Romer, D. (2006). *Advanced macroeconomics* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Seyed Salehi, S., Basirat, M., & Ahangari, A. (2013). Investigating the relationship between investment risk and private investment in Iran's industry sector. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 7(2), 257–262.
- Takahasi, P. (2023). Trade policy, industrial policy, and the economic security of the European Union. *Peterson Institute for International Economics Working Paper*, 24–2.
- Valinurova, L. S., Kazakova, O. B., & Sulimova, E. A. (2015). Evaluation of investment attractiveness and prediction of investment volumes to the region. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(5 S3), 123–130.
- Williams, P. D. (2013). *Security studies: An introduction*. Routledge.
- Yin, J., Yang, X., Zheng, X., & Jiao, N. (2017). An analysis of the investment security in the accommodation industry for countries along the Belt and Road: An empirical study utilizing panel data. *Tourism Economics*.
- Zhang, H., Li, Y., Wang, H., & Yin, L. (2024). Expansion or retrenchment: Corporate investment reactions to external security risks. *Research in International Business and Finance*, 73, 102595.
- World Bank. (n.d.). Business Ready data. Retrieved from <http://www.worldbank.org/en/businessready/data>
- Heritage Foundation. (n.d.). All country scores. Retrieved from <http://www.heritage.org/index/pages/all-country-scores>
- PRS Group. (n.d.). ICRG. Retrieved from <http://www.prsgroup.com/explore-our-products/icrg/>
- Economist Intelligence Unit. (n.d.). Economic indicators database. Retrieved from <http://www.eiu.com/n/solutions/viewpoint/economic-indicators-database/>
- Freedom House. (n.d.). Freedom in the world report. Retrieved from <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world>